

NORSK
PRESSEFORBUND

NORSK
REDAKTØRFORENING

NORSK
JOURNALISTLAG

Justis- og beredskapsdepartementet

15. juli 2020

Høring – lov om informasjonstilgang mv. for Koronakommisjonen

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere, som har journalistikk som yrke. Alle tre organisasjoner skal blant annet verne om ytringsfriheten og den redaksjonelle uavhengigheten.

12. mars ble det i Norge innført de mest inngripende tiltakene vi har hatt i fredstid. Pandemien og nedstegningen har fått vidtrekkende konsekvenser for alle deler av samfunnet vårt. Det er derfor viktig at den uavhengige Koronakommisjonen får et godt grunnlag for å gjennomgå og trekke lærdom fra covid-19-utbruddet. Vår felles målsetning må være at dette offentlige organet kan komme med nyttige anbefalinger for å bedre fremtidig beredskap og krisehåndtering. Vi har derfor forståelse for at Justis- og beredskapsdepartementet foreslår en egen lov for informasjonstilgangen til kommisjonen.

For å kunne utføre sitt oppdrag, er vi likeledes enig med departementet i at kommisjonen vil kunne ha behov for informasjon som kan omfatte taushetsbelagte opplysninger. Når det i den nye loven skal fastsettes hvilke taushetspliktregler som da skal gjelde for kommisjonen og andre som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, er det imidlertid oppsiktsvekkende at departementet foreslår at kommisjonens taushetsplikt skal gjelde i 100 år.

Det er et grunnleggende prinsipp at taushetsplikt bortfaller etter en bestemt tid. De hensyn som begrunner plikten svekkes naturligvis med årene, og befolkningens behov for informasjonen gis i stedet større gjennomslag. Når den alminnelige regelen er at taushetsplikt om personlige forhold samt drifts- og forretningshemmeligheter bortfaller etter 60 år, burde det logiske forslaget fra departementet ha vært at kommisjonen ble pålagt en like streng taushetsplikt som avgiveren av disse opplysningene.

For at kommisjonen skal få tilgang til informasjon som er relevant og nødvendig for å oppfylle deres mandat, kan ikke departementet for sikkerhets skyld legge på 40 år med taushetsplikt. Konsekvensen av departementets forslag er at fordi opplysningene kommer innom Koronakommisjonen, skal informasjon som ellers hadde blitt offentlig etter 60 år, først bli kjent 40 år senere. Taushetsplikten endrer selvfølgelig ikke karakter når den kommer i kommisjonens hender.

Forslaget utfordrer ikke bare tilliten til kommisjonen, men befolkningen avskjæres den alminnelige åpenheten som vi ellers har. Begrensningen foreslås på et samfunnsfelt av høy allmenn interesse, og blir nødvendigvis et praktisk problem for journalistenes fremtidige arbeidsvilkår.

Også etter vår forrige store nasjonale krise ble det nedsatt en kommisjon. Gjørø-kommisjonen etter 22. juli beskrev da forvaltningens vidtgående taushetsplikt som en «forsiktighetskultur blant de ansatte» (NOU 2012:14 side 384). Myndighetene burde ha lært av dette nå.

Flere har tatt til orde for å senke grensen for når taushetsplikten bortfaller. Arkivlovutvalget foreslår at passende tidsgrense for taushetsbelagte personopplysninger settes til 10 år etter dødsfallet, slik det er i Danmark (NOU 2019:9 side 281). Til og med det konservative og lite offentlighetsvennlige Forvaltningslovutvalget ønsker at grensen for slike opplysninger fastsettes til 20 år etter en persons død (NOU 2019:5 utkastets § 35). Departementets forslag om å forlenge taushetsplikten til 100 år, strider med andre ord med rettsforståelsen ellers i samfunnet.

Dessverre føyer forslaget seg inn i rekken av enkeltsaker der forvaltningen har praktisert en for streng forståelse av taushetsplikten under covid-19-utbruddet. Det har under pandemien vært en negativ tendens til at journalister har slitt med å få innsyn, og taushetsplikten har urettmessig vært brukt som et påskudd for å hindre offentligheten viktig kunnskap og stenge for fri samfunnsdebatt.

Den mest hensiktsmessige reguleringen må være at taushetsplikten til Koronakommisjonen og andre som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, bortfaller etter de samme prinsippene som avgiveren av de taushetsbelagte opplysningene er underlagt. På denne måten kan vi også bære med oss den åpenhetsholdningen som samfunnet vårt stod opp for etter forrige krisesituasjon.

Med vennlig hilsen

for Norsk Presseforbund

jurist

Norsk Redaktørforening

generalsekretær

Norsk Journalistlag

advokat